Tevhid âyetleri üzerine

Haydar Bey: “Vahidiyet ve Ehadiyet kavramlarını, aralarındaki farkı ve ilişkiyi açıklar mısınız? “Kur’ân-ı Mu’cizü’l-Beyan, hadsiz kesret-i mahlûkatta tezahür eden vâhidiyet içinde ukulü boğmamak için, daima o vâhidiyet içinde ehadiyet cilvesini gösteriyor.” cümlesini bu açıklamalar ışığında izah edebilir misiniz?”

VAHİDİYET VE EHADİYET

Vahidiyet, Allah’ın bir olması, tek olması, biricik olması, yegâne olması, bütün kâinât üzerinde birden ve tek olarak hâkimiyet kuruyor olmasıdır.

Ehadiyet ise, Allah’ın birliğini ve tekliğini her bir şeyde göstermesi, her bir zerrede birliğinin tecelli halinde bulunması, Allah’ın birlik mührünü her bir zerreye vurmuş olması, her şeyin dizgininin yalnızca Allah’ın elinde oluşu ve bu hakikati her bir zerrenin haykırış halinde oluşudur.

Cenab-ı Hak, birliği ve tekliği her şeyde görünen; birliğine ve ehadiyetine varlıklar tarafından şehâdet edilen; eşi, dengi ve benzeri olmayan Vâhid-i Ehad’dir.
Bütün kâinâtı, bütün zamanlarda, değişen bütün halleriyle bir tek Allah yaratıyor.
Vahidiyet bize bunu ifade ediyor.

Bu yüksek hakikat, her an değişen ve tazelenen varlıklar içinde yüzen ve kendisi de değişken bir varlık olan insan tarafından anlaşılması zor olmasın diye, insan devasa varlıklar içinde boğulup Allah’ı unutmasın diye, Kur’ân-ı Kerim her bir zerrede, her bir cinste, her bir denkte Allah’ın birlik mührü bulunduğunu, her şeyin doğrudan ve Bir Tek Allah’ı gösterdiğini ilan ediyor.
Ki bu da Ehadiyet’i ifade ediyor.

GÜNEŞ TEMSİLİ İLE TEVHİD

Bir tek Yaratıcının, böyle hadsiz yerlerde, hadsiz işleri nasıl külfetsiz, kolayca yaptığını ve tüm kâinâta nasıl hükmettiğini aklına sığıştıramayanlara iki temsil ile

cevap veren Saîd Nursî Hazretleri, birinci temsilinde güneşi nazara veriyor.

Bir tek güneş, bir tek cisim iken, birliği ile beraber bütün dünyada, bütün parlak ve şeffaf şeylerde, bütün camlarda ve su kabarcıklarında aynı anda ışığıyla, ısısıyla, yedi rengiyle bulunuyor. Akıl bunu kabul etmekte zorlanmıyor.

Bu temsilden hareket eden Bediüzzaman, Allah'ın Mukaddes Zatının birliği ile beraber sonsuz işleri bir anda yapmasının, bütün kâinâtı bir anda idâre etmesinin, evirip çevirmesinin ve her şeyde bir anda tasarrufta bulunmasının akıldan uzak görülmemesi gerektiğini kaydediyor.[1]

Bediüzzaman'ın temsilinde; güneşin bütün dünyayı birden aydınlatması Vahidiyet'e misaldir.

Topraktan bitkilere, sudan şeffaf şeylere bütün yeryüzü varlıklarının, kendi kabiliyetlerine göre güneşi bildirmesi, yani güneşin yedi renginin, ısısının, hararetinin, ışığının, her bir parlak şeyde bütünüyle görünmesi ise Ehadiyet'e misaldir.[2]

Mesela bir zerrecik atom veya bir üzüm tanesi kendisinin eşsiz ve emsalsiz bir Yaratıcısı bulunduğunu, kendisini Yaratanın bütün kâinâtı da yaratıp donattığını ve bütün her şeyde hükmettiğini haykırıyor. Bu da Ehadiyet'tir.

Bu mânâ ile Ehadiyet, Allah'ın birlik mührünün her bir şeyde okunmasıdır.

Ya da, Allah'ın, kendi birliğini her bir şeyde göstermesidir.

"KUL HÜVE'LLAHÜ EHAD ÂYETİNİ KİMLER OKUYOR?

Her bir zihayat, yani her bir canlı hayat diliyle "Kul hüve'llâhü ehad" Âyetini okuyor.

Bediüzzaman, Ehadiyyet mührünün her zihayatta gözle göründüğünü, çünkü her zihayatın ekser kâinatta cilveleri görünen İlahi isimleri birden kendi aynasında ve vücudunda gösterdiğini ifade ediyor.

Keza hayat bir merkezî nokta hükmünde ekser isimleri kendisinde gösteriyor. Yani her hayat sahibi, Allah'ın Ehadiyetinin bir gölgesini, Muhyî ismi perdesi altında taşıyor.[3]

Dipnotlar:
1 Sözler, s. 558
2 Sözler, s. 15

3 Sözler, s. 268, 269